23.2.2016 TEM/512/00.06.01/2014

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan kuuleminen VNS1/2016, 24.2.2016

Hallituksen selonteko Suomen kehityspolitiikasta

Työ- ja elinkeinoministeriön lausunto
Leena Pentikäinen, neuvotteleva virkamies

Suomen kehityspolitiikan tavoitteeksi on asetettu, että naisten ja tyttöjen oikeudet ja asema ovat parantuneet, kehitysmaiden talouselämä on lisännyt työpaikkoja, elinkeinoja sekä hyvinvointia, yhteiskuntien toimintakyky ja demokraattisuus on vahvistunut ja ruokaa, vettä ja energiaa on saatavissa paremmin. Työ- ja elinkeinoministeriö pitää selonteon tavoiteasettelua onnistuneena. Se pureutuu globaalin kehityksen kannalta keskeisiin kysymyksiin ja pyrkii suuntaamaan niukentuneet kehitysyhteistyövarat mahdollisimman tehokkaasti. TEM pitää hyvänä linjauksen lähestymistapaa, jossa esitetään kehityspolitiikan tavoitteet, sisällöt, kohdemaat, kansainväliset kumppanit sekä Suomen kansainvälisen vaikuttamisen tavoitteet kokonaisvaltaisesti.

Selonteko tuo esille kehitysyhteistyön merkityksen osana ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa. Lisäksi selonteko on ankkuroitu YK:n Agenda 2030:n sekä ilmastopolitiikan tavoitteisiin.

Työ- ja elinkeinoministeriö nostaa lausunnossaan esille ihmisarvoisen työn ja yritysten yhteiskuntavastuun, yritysten ja Team Finlandin sekä kestävän luonnonvaratalouden merkityksen.

Ihmisarvoinen työ ja ILO

Kansainvälinen työjärjestö ILO on keskeisessä roolissa globaalisti ihmisarvoisen työn edellytysten luomisessa ja sääntelyssä ja on ainoa globaali kolmikantainen toimielin. Suomi osallistuu aktiivisesti ILOn toimintaan sen eri hallintoelimissä. Työ- ja elinkeinoministeriö pitää tärkeänä sitä, että ILOn rooli tuodaan esille selonteossa. ILOn kansainväliset työelämän standardit sekä ILOn toteuttama apu jäsenvaltioille niiden toimeenpanossa ovat osa toimintaa, joissa kehitysmaita autetaan myös itse auttamaan itseään. Sosiaalinen oikeudenmukaisuus, työllisyys sekä sosiaalisen vuoropuhelun luominen tukevat yhteiskuntarauhaa ja voivat näin ollen estää konflikteja ja niitä seuraavia pakolaisten virtoja.

YK:n kehitystavoitteista ILO on YK-järjestelmässä keskeinen järjestö köyhyyden torjunnassa. ILOn hyväksymä suositus sosiaalisesta vähimmäisturvasta[1] on tarkoitettu auttamaan erityisesti kehitysmaita niiden luodessa ensimmäisiä sosiaaliturvajärjestelmiään. Muun muassa sosiaaliturvan ra-

[1] (Social Protection Floors Recommendation, 2012 (No. 202)

hoitusjärjestelmien kehittämisen tueksi ILOssa hyväksyttiin vuonna 2015 epävirallisen sektorin viral-listamiseen tähtäävä suositus [2] Myös toimeentulon turvaavaa työllisyyttä, työvoimapolitiikkaa ja työnvälitystä koskevat standardit ohjaavat jäsenvaltioita työllisyyteen liittyvän politiikan kehittämises-sä. ILOn toiminnan tavoitteena on ennen muuta sosiaalinen oikeudenmukaisuus ja ihmisarvoinen työ. Työntekijöiden yhdistymisvapautta ja kollektiivista neuvotteluoikeutta koskevat keskeisen standardit pyrkivät osaltaan turvaamaan sen, että myös työntekijät saavat oikeudenmukaisen ja toimeentulon turvaavan osuuden yritysten liikevoitoista.

Naisten työllisyyden ja oikeudenmukaisten työehtojen turvaaminen on tärkeä osa ILOn toimintaa. Syrjinnän kieltoa työelämässä sekä samaa palkkaa samanarvoisesta työstä koskevat sopimukset (nrot 111 ja 100) kuuluvat ILOn tärkeimpiin sopimuksiin. ILOn kenttätyön volyymissä korostuvat projek-tit, joissa tuetaan turvallisten ja ihmisarvoisten työpaikkojen kehittämistä Aasian naisvaltaisilla teks-tiilialoilla, jotka tuottavat kansainvälisten tuotantoketjujen osalta vaatteita muun muassa eurooppalai-sille kuluttajille. Näihin projekteihin kuuluvat mm Better Work -projekti, jota ILO toteuttaa yhdessä Maailmanpankin kanssa sekä ILOn suurin projekti, jossa pyritään suojelemaan Bangladeshin tekstiili-työntekijöitä yhdessä monikansallisten tekstiilifirmojen kanssa muun muassa työpaikkoja uhkaavilta tulipaloilta ja tehdassortumilta sekä turvaamaan työtapaturmissa kuolleiden työntekijöiden perheen-jäsenten toimeentulo.

Sosiaalinen vuoropuhelu, joka kuuluu ILOn keskeiseen toimintaan, on monissa maissa tärkeä osatekijä yhteiskuntarauhan ja taloudellisen toiminnan häiriöttömän jatkuvuuden turvaamisessa. ILOn toimet Tunisiassa tukivat myös Tunisian kansallisen vuoropuhelun kvartetin (Tunisian Na-tional Dialogue Quartet) toimia, joista kvartetti sai vuoden 2015 Nobelin rauhanpalkinnon.

ILOn tulevia toiminnan prioriteetteja ovat ihmisarvoinen työ globaaleissa tuotantoketuissa, sivii-likriisihallinta hauraissa aseellisista konflikteista tai luonnon katastrofeista toipuvissa maissa se-kä naisiin ja miehiin työssä kohdistuvan väkivallan torjunta.

Kaiken kaikkiaan ILOn toiminnan voidaan katsoa tukevan merkittävällä tavalla Suomen kehi-tyspolitiikan prioriteetteja.

Team Finland ja vastuullinen yritystoiminta

Työ- ja elinkeinoministeriö pitää tärkeänä sitä, että selonteossa on otettu vahvasti esille yhteis-työ suomalaisen yksityissektorin kanssa sekä pyrkimys kannustaa suomalaisyrityksiä tarjoamaan kehitysmaiden markkinoille kehitystä tukevia, kaupallisesti kannattavia ratkaisuja. Tämä on Agenda 2030 –hengen mukaista, yleinen toimintatapa vertaismaissa sekä vastaa myös kehitys-maiden kysyntään - yhä useampi kehitysmaa tahtoo tehdä kaupallista yhteistyötä ja päästä vähi-tellen irti apuriippuvuudesta. Pidämme tärkeänä selonteossa esitettyä lähtökohtaa edesauttaa tätä toimintaa Team Finlandin kautta, osana kansallista palvelumallia sekä globaalisti toimivaa ver-kostoa hyödyntäen. Finnfundin toiminnan kehittäminen ja lisäresurssointi, Finnveran uuden ra-hoitusinstrumentin kehittäminen, Finnpartnershipin hankkeet, Tekesin ja UMn BEAM-ohjelma sekä Finpron käynnisteillä oleva kasvuohjelmat luovat hyvän pohjan kestävälle yritystoiminnalle kehitysmaissa. Lisäksi, selonteossa esiin nostettu yritysten ja kansalaisjärjestöjen välinen tiivis-tyvä yhteistyö ja sen tukeminen ja siihen kannustaminen on erittäin tärkeää ja hyvin kannatetta-vaa.

[2] (Transition from the Informal to the Forma l Economy Recommendation, 2015 (No. 204).

Työ- ja elinkeinoministeriön näkökulmasta kehityspoliittisen selonteon lähtökohdat liittyen yrityksiin ja ihmisoikeuksiin ovat kannatettavia. On hyvä asia, että Suomen kehityspolitiikan keskeinen tavoite on ihmisoikeuksien toteutuminen. On myös ilahduttavaa, että valtioiden vastuu ihmisoikeuksien toteutumisesta on nostettu esiin selonteossa. Valtioiden ja niiden hallinnon ennustettava, sääntöihin perustuva ja ihmisoikeuksia kunnioittava toiminta on olennaista vastuullisen liiketoiminnan kannalta. Myös työ- ja elinkeinoministeriön mielestä on tärkeää, että Suomi panostaa rauhanomaisten ratkaisujen ja kansallisten dialogien edistämiseen, oikeusvaltion vahvistamiseen sekä yhteiskunnan toimivuuden ja hyvän hallinnon kehittämiseen.

Selonteossa on myös hyvin tuotu esiin kansainväliset vastuullisen liiketoiminnan ohjeet ja niiden merkitys kehitykselle. Positiivista on lisäksi se, että selonteko tunnistaa yhteiskunnan eri toimijoiden osallistumisen arvon kansallisen ja kansainvälisen kestävän kehityksen toimeenpanolle.
Työ- ja elinkeinoministeriö allekirjoittaa näkemyksen suomalaisyritysten vastuullisesta toiminnasta kehitysmaissa yhteisenä etuna.

Työ- ja elinkeinoministeriö pitää tärkeänä sitä, että selonteossa huomioidaan pakolais- ja maahanmuuttopolitiikka sekä pyritään edistämään maahanmuuttajien osaamisen hyödyntämistä kehitysyhteistyöhankkeissa.

Kestävä luonnonvaratalous

TEM pitää tärkeänä sitä, että Suomen kehityspolitiikalla edistetään ruokaturvaa, vesihuoltoa, kestäviä energiaratkaisuja, uusiutuvan energian käyttöä sekä ympäristöllisesti kestäviä, ilmastoälykkäitä ratkaisuja sekä edistetään luonnonvarojen hyvää hallintoa.

YK on havainnut, että vastuullisesti hallinnoitu luonnonvaratalous vakauttaa kehittyvän maan turvallisuustilannetta. Luonnonvarojen hyvä hallinnointi ja erityisesti niiden jalostusasteen nostaminen on monen maan ainoita nopeita keinoja kansalaisten varallisuuden ja toimeliaisuuden nostamiseksi. Mineraalipolitiikka ja kaivossektori ovat merkittäviä useissa kehitysmaissa ja TEM toivoo, että Suomen kehityspolitiikassa huomioidaan tämä myös jatkossa. Luonnonvarasektorin kestävää kehitystä voidaan tukea puhtaiden ratkaisuiden kaupallisella yhteistyöllä (palvelut ja teknologiat).

Selonteossa tuodaan melko vähän esille digitalisaation vaikutusta kehitykseen. Digitaalisilla ratkaisuilla voidaan edistää kehitystä monin eri tavoin, esimerkiksi hallinnon kehittämisessä, terveyssektorilla, opetuksessa ym. Kehitysmaat ovat siirtymässä digiaikaan nopeammalla syklillä kuin kehittyvät maat aikoinaan. Digitaaliset ratkaisut voivat synnyttää myös liikekumppanuuksia maiden välille. Lisäksi kehitysyhteistyön toimeenpanossa olisi tärkeää huomioida erittäin nopea kaupungistuminen ja sen mukanaan tuomat ongelmat

Kehitysyhteistyön toimintamallien kehittäminen on tärkeää, kuten selonteossa todetaan. Vähenevät resurssit myös tällä politiikkalohkolla lisäävät tarvetta toimintamallien tehostamiseen sekä yhteistyöhön eri toimijoiden välillä. Lisäksi pidämme tärkeänä, että suomalaiset kehitysyhteistyötoimijat voisivat hyödyntää EU:n kehitysyhteistyörahoitusta sekä päästä paremmin YK:n hankintoihin.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan kuuleminen 24.2.2016

Työ- ja elinkeinoministeriö

Leena Pentikäinen

Neuvotteleva virkamies

Globaalit kehityshaasteet, Suomen kehityspoliittinen ohjelma: TEM-hallinnonalan näkemyksiä

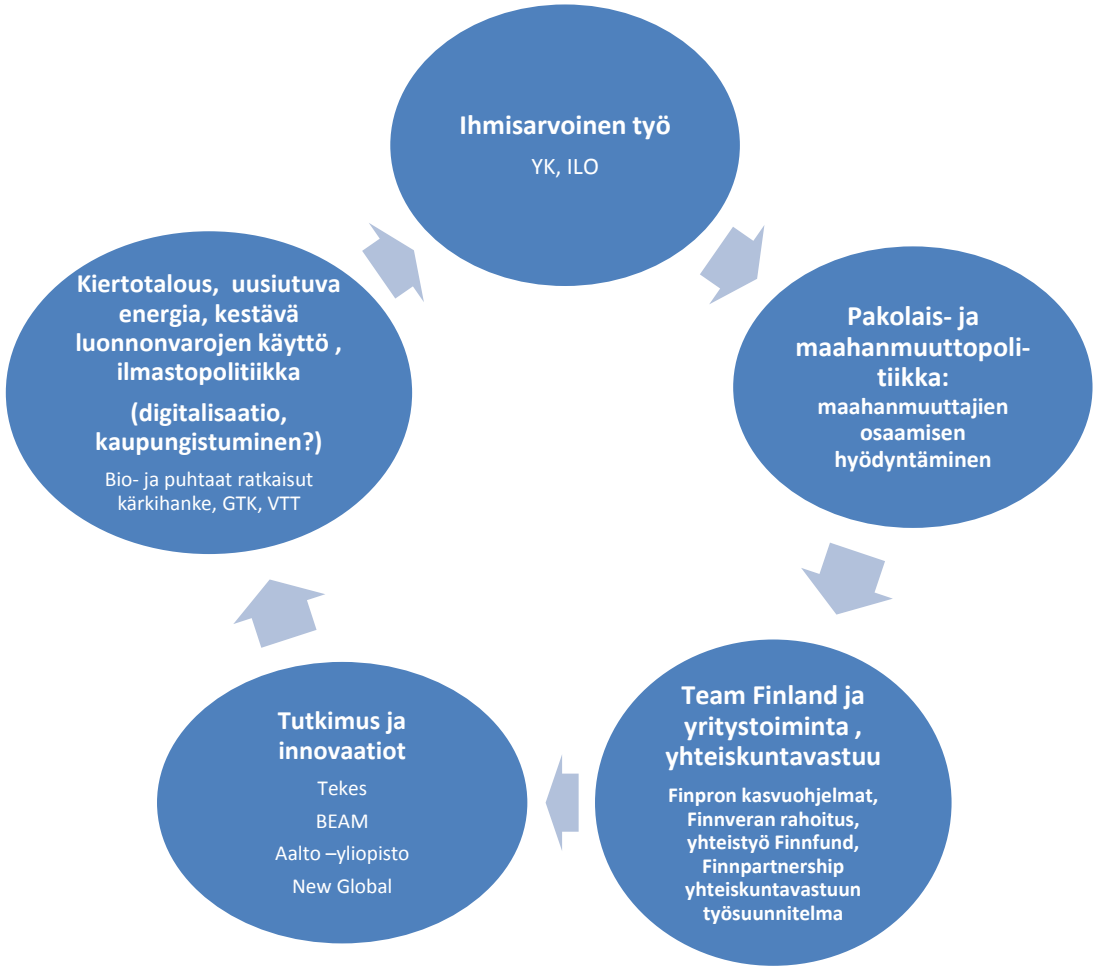

Yhteiskehittäminen toimeenpanossa

